

Slovenski Dom.

Napredno kmetsko glasilo.

Izhaja vsako soboto in velja za vse leto za Avstro-Ogrsko 3 krone, za Nemčijo in druge dežele 4 krone, za Ameriko 1 dolar.

Posamezne številke veljajo 10 vinarjev.

Za oznanila se računa: tristolna petit-vrsta 14 vin., vsa stran 48 K, pol strani 24 K, četrt strani 12 K, osmina strani 6 K. Pri vseletni inserciji primeren popust.

Dopisi se naj frankirajo in pošiljajo na uredništvo »Slovenskega Doma« v Ljubljani, Knaflova ulica št. 5. Rokopisi se ne vračajo.

Maračnina in oglasi se naj pošiljajo na upravnništvo »Slov. Doma« v Ljubljani.

Izreki in misli.

Kar delaš, delaj z vso svojo močjo. Če je treba, delaj brez prestanka, skusi vse in ne odlagaj ničesar na prihodnjo uro, kar moreš narediti takoj. Kar je sploh vredno storiti, izvrši popolnoma dobro. Marsikdo si pridobiva premoženje, ker vrši opravke temeljito in čim vstrajnejše. Drug človek ostane celo življenje samo zato siromak, ker vrši svoje dolžnosti in naloge le površno in polovičarsko. Odločnost, pridnost in vstrajnost so pri vsakem podjetju za uspeh neobhodno potrebne.

Ne cepi svojih sil! Osredotoči se v gotovem času na eno delo, in glej doseči v eni stroki uspehe. Z neprestanim zabijanjem zabiješ žebelj tudi v najtrši les.

Krvavi ples na Balkanu.

Uspeh za uspehom.

Evropa se ne more znebiti začudenja. Iz židovskih, Jugoslovane zasramujočih časopisov nastajajo sami spreobrnjeni Pavli. Uspehi Balkanske zveze so **velikanska sramota** za politične vetrnike evropske za visoko diplomatsko gospodo. Prav nič **niso vedeli, kaj se pripravlja, niti pojma niso imeli** o resničnih razmerah na Balkanu. Turki so bili moderno oboroženi in izvežban narod, Jugoslovani ušivci in živalski tatovi. A danes? **Srbi so svoje naloge dokončali, Grki stoje pred vrati Soluna, Bolgari pa pred vrati Carigrada. Ta visoka pesem izrednih uspehov govori več kot cele knjige pesmi in krasnih besedi.**

Teden uspehov.

Človeku skoro poide zaloga izrazov za hvalo in poveličevanje, če pregleduje uspehe Balkanske zveze. Preglejmo zopet vse štiri vojske po vrsti, da homo videli, kakšen je po preteku enega tedna položaj na bojišču.

Črnogorci še vedno oblegajo Skader. Poročilo o položaju okrog Skadra od zadnjic velja še vedno: Črnogorcem ni treba več žrtvovati toliko življenj za zavzemanje trdnjave z naskoki. Dosegli so pa tudi dru-

god lepe uspehe. Na vzhodni strani so zavzeli mesto **Peč** in **Djakovo** in se napotili proti Prizrenu, srbski vojski nasproti. Na južni strani **ob morju** so zavzeli dve mesti: **Sv. Ivan Meduo** in **Leš**.

Srbi so z bitko pri Kumanovem in zavzetjem Skoplja svojo **glavno nalogo izvršili**. Srbski kralj Peter je slavil slavnosten vhod v mesto. Ob tej priliki se mu je poklonil tudi vodja tamošnjih mohamedancev in se izrazil: Turki so Skader pridobili z mečem in so ga zopet z mečem izgubili. — Srbske armade so se z dovršitvijo svoje naloge in zasedanjem Stare Srbije razdelile ter odšle na razne kraje ostalim zaveznikom pomagat. Kakih 40.000 se jih je odpeljalo proti Odrinu Bolgarom na pomoč. Ostali voji so na svojih pohodih zavzeli mesto **Prizren** po **gurnem boju** z 8 bataljoni turških vojakov in 5000 Albancev, **Mitrovico**, kjer so dobili velikanski plen, **Hostivar** in **Prilep** na južni strani, v Sandžaku pa **Plevlje** blizu bosanske meje. Ena kokolna gre čez Prizren proti zahodu, da se združi s Črnogorci in gre pomagat oblegat Skader, ker Črnogorcem primanjkuje težkih oblegovalnih topov. Druga srbska kolona gre čez Tetovo in divje albanske kraje okrog Dibre proti zahodu, da osvoji mesto **Drač**, ležeče južno od Skadra ob morju v pokrajini, ki bo tvorila srbsko primorje. Pri Skoplju je pobegnil namreč en del turške vojske proti zahodu v Albanijo, in za temi jo je vsekala ta kolona Srbov. Tretja kolona jo je mahnila za bežečimi Turki proti jugu. En del je osvojil **Prilep** in gre jugozahodno pomagat Grkom oblegat mesto **Bitolj**. Drugi del je pa preganjal bežeče Turke na jug proti **Solunu** ter so prodrli Srbi že 20 kilometrov do Soluna.

Bolgari so imeli med tem slavne dni in tudi že **dovršili glavno nalogo, kot vse kaže**. Zadnjic smo poročali, da se vrši velika bitka na enem koncu sto kilometrov dolgega rilca, na čegar drugem ožjem koncu leži Carigrad. Bojna črta je bila **80 km dolga** in so **dosegli Bolgari sijajno zmago**. Tudi o tej bitki priobčimo posebno poročilo, kot o dosedanjih dveh glavnih

bitkah, pri Kumanovem in Lozengradu. Vojne čete so stale med **Lile Burgasom** in **Viso**. Glavna bitka je trajala tri dni. **Zmago je odločilo 40.000 novih bolgarskih čet, ki so pravočasno prispele na bojišče**. Glavni beg se je začel, ko je izginil glavni turški poveljnik z bojišča. V tej bitki je bilo kakih 150.000 Bolgarov, Turkov pa okrog **60.000 več**. Turki so pri Midiji izkrcali kakih 3000 mož, da bi bili napadli Bolgare za hrbtom, pa o usodi tistih čet sploh ni nič znanega. Po bolgarski cenitvi so imeli Turki tu **25.000 mrtvih in ranjenih**. Bolgari so zaplenili 37 baterij brzostrelnih topov. **Vsa turška armada že tri dni ni dobila nič jesti**. Pri Corliju je ostalo **40 do 50.000 onemoglih vojakov**. Vsi boji so trajali kakih pet dni. — Ko so Turki zbežali s te črte, se je vnela na vsporedni črti, na tretjini pota do Carigrada, na črti med Corlu in Istrandžo, nova bitka, ki je trajala dva in pol dneva. Turki so tudi tam imeli še 200.000 mož (ker so iz Azije vsak dan prepeljali po 10.000 mož in svoje vrste izpopolnjevali). Bitka je tukaj pomenila to, kar Kumanovo na srbski strani. Turki so izgubili 30.000 mrtvih in ranjenih. Boj je bil grozovito ljut. Šestkrat so Bolgari brez uspešno napadli Turka, pri 7. napadu so Bolgari že začeli omahovati, toda zapraskali so se še devetič in — zmagali. Umikanje turške vojske ni bilo več redno, temveč divji beg. Cel preostali rilec ozemlja se je napolnil z bežečim vojaštvom. Vrhovni turški poveljnik je baje sam ustrelil več častnikov in vojakov, ker se niso hoteli ustaviti. Še v soboto so ustrelili 57 turških častnikov-beguncev. Še ena tretjina pota od Lile Burgasa, oziroma polovica med Corlu in Carigradom, in turške vojske so prišle pri Čataldži za prvo vrsto obrambnih trdnjav pred Carigradom. Bolgari so preganjali Turke tako hitro, da se tudi tu niso mogli ustaviti. Turkov je obležalo na bojišču okrog 42.000. Bolgari so zaplenili sto turških topov. Bežali niso le vojaki, temveč tudi častniki so metali od sebe orožje in municijo, in to celo odlične osebe turške vojske. Bolgarom je pot v Carigrad odprta.

Tudi Grki so svojo nalogo častno in srečno dovršili. Na zahodu so zavzeli pristanišče Preveso. Na severu prodirajo proti Bitolju in Solunu, Potopili so s torpedovko v tamošnjem pristanišču eno turško vojno ladjo, z ladjami zasedli celo vrsto otokov ter preprečili prevažanje turškega vojaštva iz Male Azije.

Ker je odšel del Bolgarov na pomoč proti Solunu, se posamezni voji Balkanske zveze po dokončanju lastnih nalog združujejo, da dosežejo preostanke z združenimi močmi. Preglejmo še to na kratko.

Skader in Bitolj.

Črnogorcem gredo na pomoč Srbi z oblegovalnimi topovi. Bitolju se bliža od severa srbska, od juga grška armada.

Solun.

Z juga so Grki, s severa pa Srbi že nič več kot 20 km oddaljeni. Od Odrina gre pa na pomoč še en bolgarski oddelek. Ta je zavzel južno od Odrina mesto Dimotiko in Seres na železnici ter stoji še samo 18 km pred Solunom.

Odrin.

Bolgarom so prišli na pomoč Srbi, da nastopajo tudi na tem bojišču skupno. Mesto so samo obkolili, ne da bi se bili udeleževali z vso armado tam. Pade jim po ostalih zmagah v roke kot zrelo jabolko.

Kot 1812, tako 1912.

Kot imamo v letu 1812. strahovit poraz Napoleona na Ruskem, kot so bežali takrat Francozje pred Rusi, taka božja sodba je doletela leta 1912. Turke, tako beže oni pred Bolgari. Vse ozemlje na omenjenem rilcu je polno mrtvih, umirajočih, zmrznjenih, lačnih in krvoločnih Turkov. Na begu more in pobijajo vse, kar jim pride pod roke. Carigrad je poln te druhali. Sama turška vlada se je skušala zavarovati pred lastnimi vojaki. Pri zadnji vrsti trdnjav, okrog mesta na zahodni strani, so postavili topove in streljali v tolpe vojakov, ki so bežali z bojišča, da bi jih bili s tem prisilili nazaj v boj.

**Marš, marš, marš
Carigrad je naš,
raz, dva, tri
napred Blgari!**

Bolgarska vojna se bliža Carigradu. V Carigradu je pa, kot sodni dan. Turški sultan, vlada in sto milijonov sultanovega premoženja je že čez vodo v — Mali Aziji. V pristanišču so vojne ladje evropskih držav, da ščitijo kristjanske prebivalce. Ljudje so zabili okna, zaklepajo vrata in pričakujejo klanja. Divji Kurdi iz Azije nameravajo baje mesto zažgati, predno bi prišel notri bolgarski car Ferdinand in zasedel Carigrad. Hočejo napraviti požar, da ga bi pomnila zgodovina. Zato menda Bolgari zasedejo le carigrajska predmestja, da bi tako preprečili strašno splošno klanje po dosedanem — turškem Rimu. **Turški polumesec v Evropi blede!** — Kaj pri-

neso prihodnji dnevi, o tem zopet čez en teden.

Bratom na pomoč!

Ni mogoče več natančno naštevati darov in pošiljatev raznih Rdečih križev na Balkan. Omenimo naj le, da sta odšla na bojišče **zopet dva slovenska zdravnik.** Dr. Šlajmer ima v bolnici **1200 ranjencev in vrši vsak dan čez 30 operacij.** — Slovenski odbor za Rdeči križ je nabral že **20.000 kron. Tako je prav!**

Dejanja naj za nas govore!

KOSOVO POLJE MAŠČEVANO.

Leta 1389. so Turki premagali na Kosovem polu Srbe in jim vzeli samostojnost. Od tedaj je ječala Stara Srbija v kruti turški sužnosti. Z zmago pri **Kumanovem** so Srbi maščevali tužno Kosovo polje, zasedli in osvojili zopet svojo Staro, ali sedaj **Novo Srbijo.** Turki so bili tako strahovito poraženi in so v takem neredu bežali proti jugu, da se pri **Skoplju,** glavnem mestu Stare Srbije sploh nič niso ustavljali, da so Srbi mesto lahko brez boja zasedli. Srbski kralj je že slavil slavnosten prihod v Skoplje, in baje hočejo sem sklicati tudi skupen parlament balkanske zveze. Ker je bila torej bitka pri Kumanovem odločilnega pomena na srbsko - turškem bojišču, priobčujemo danes podrobni opis bitke po poročilu laškega časnikarja Marija Nordija.

Mario Nordio piše:

»Šele danes je mogoče, si napraviti popolno sliko bitke pri Kumanovem, te res epične bitke, s katero je srbska armada napisala v knjigo zgodovine novo stran o srbskem junaštvu in osvobojenju Stare Srbije. Neprestano prihajajo v Belgrad ranjenci in iz njihovih pripovedovanj in iz pisem udeležencev, se da napraviti sliko o groznem boju ki je trajal skoro 50 ur in je končal z usodnim begom Turkov. Najprej naj popišem priprave za bitko.

Ko je prva srbska armada pod poveljstvom prestolonaslednika Aleksandra, kateremu stoji na strani general Bošković, zavzela važno višavo Bunjevar, je bilo odločeno, marširati ob železniški progi naravnost na Skoplje in se Kumanova samo dotakniti. Prepričani, da se bodo Turki pri Skoplju postavili za bitko, so Srbi pri Kumanovem pričakovali samo navadne spopade prednjih straž.

Načrt Mahmud Šefket paše.

Zekki paša se je pa držal načrta, ki ga je bil izdelal Mahmud Šefket paša, ko je bil zapovednik turške armade, in je koncentriral svoje vojaštvo, neregularne vojake in nad 10.000 Arnavtov pri Kumanovem, kalkujoč tako - le: Kumanovo, ki je mesto z 10.000 prebivalci in ima svoje ime od strahovitih konjenikov Kumanov, ki so prišli z drugimi turškimi četami ropat in palit v to pokrajino, leži med dvema vrstama skalnatih gora; če prideš od Srbije, leži ena vrsta teh gora za mestom

in je visoka kakih 600 metrov, druga vrsta pa je visoka kakih 300 metrov. Čuvši, da se bližajo Srbi, so Turki zapustili mesto in se umaknili za vrhove višjih gora. Mislili so: če dobe Srbi Kumanovo izpraznjeno in brez obrambe, bodo mirno prišli v mesto, mi jih med gorami zmečkamo, potem pa bomo z večjim delom armade udarili naravnost na Vranjo, manjši del armade pa poslali zoper srbsko - bolgarske čete, prihajajoče od Kjustendila.

Načrt je bil res izboren in morda bi se bil tudi posrečil, če bi ne bili Turki pozabili, računati z dvema faktorjema: prvič z nadčloveško odporno silo srbskega vojaštva, drugič pa z dobrim nosom njihovega zapovednika. Ta je, videč, da je mesto zapuščeno, takoj sumil, kaj hočejo Turki. Ustavil je vojaštvo pri manjši črti hribov, v mesto pa je poslal patroljo na poizvedovanje pri prebivalstvu. Prvi sum je bil, da so Turki podminirali središče Kumanova. Patrolja je dognala iz poizvedb pri prebivalcih resnico.

Bilo je zvečer. Brez odlašanja je bilo dano vojaštvu povelje, da se utrdi na gorah s tem, da napravi nasipe.

Boj v noči.

Ob 11. ponoči so prišli Turki s svojih pozicij in z velikansko ljutostjo udarili na Srbe. Bil je to grozen boj v temni deževni noči, ki so jo razsvetljevali samo bliski hude ure in strelji iz topov. Ljuti boj je trajal vso noč in več kakor enkrat so Srbi bili v nevarnosti, da bodo vrženi iz svojih pozicij. A ustavljali so se heroično divjim naskokom sovražnika, ki je bil številno dosti bolj močan, in ga odbijali s furoznim streljanjem. Bila je to infernalna noč, ki je vojaki nikoli ne pozabijo. Utrujeni, premočeni od dežja, niso niti trenutek nehali streljati in se znamenito držali tudi pri divjih bojih — telo pri telesu. Ko je nastal dan, mrzel in meglen, je bilo bojno polje že pokrito z mrličmi in od vseh strani se je slišalo, kadar je streljanje slučajno ponehalo za kak trenutek, ječanje ranjencev in klicanje umirajočih. Hudo deževje je bilo ponehalo.

Videč, da postaja situacija kritična, je srbski zapovednik nekako ob 10. dopoldne ukazal 18. polku, naj naskoči in zavzame pozicijo nad visokimi gorami, na katerih se je nahajal sovražnik. Da se prepreči obupen izid, je bilo absolutno potreba, zavzeti višji hrib, od koder bi se moglo sovražnika premagati z artilerijo.

Zavzetje hriba.

Gredoč mimo mesta ob levi strani, se je 18. pešpolk z ljuto silo zagnal na turške pozicije, poskušajoč splezati na skalovito goro, ki jo je sovražnik besno branil. Divji naskoki in divji protisunki so bili strahoviti. Turki so od zgoraj streljali brez prestanka z vsemi orožji, da ustavijo uspešno prodirajoče Srbe. Na te junake je bljuval koncentriran ogenj iz pušk, iz topov in iz mitraljez. Človeško meso ni kos svincu

in jeklu in polk, skoraj decimiran in razbit, bi bil skoro izgubil s tolikim naporom zavzete pozicije. Bil je to tragičen trenotek. Ne enega oficirja ni bilo več na nogah. A vendar so vojaki šli naprej in se ustavljali viharju vseh mogočnih projektilov; vsi do zadnjega bi bili popadli, da 7. pešpolk ne bi bil posnel njih heroičnega naskoka in jim prišel na pomoč.

Pozicija je bila zavzeta; srečno so jo ubranili ponovnih napadov in jo utrdili. Ker so Turki postrelili konje, so vojaki nesli topove na rokah na goro in začelo se je hudo streljanje. Turki so se z veliko silo vrgli na decimirane srbske bataljone, hoteč jih zadušiti. Ali zmaga, ali smrt. Kar jih je bilo še živih, so, čuteč, da zmanjkujeta municije, začeli obupen boj z bajonetom. Komaj se je bilo začelo to divje klanje, so veseli glasovi trobent naznanili, da se bliža pomoč. 13. polk, ki pripada armadi generala Bože Jankovića, je prišel o pravem času iz Prištine, in pognavši Turke od desne strani mesta, odločil bitko. Prišedši med dva ognja, so jeli Turki omahovati.

Medtem so bile nove baterije spravljene na goro in z lepim srbskim uspehom se je začela tretja faza bitke. Turki so bili prisiljeni, se umakniti skoro pol kilometra nazaj in se skriti za gričke.

Srbska taktika je spravila Turke v zмотo.

Zdaj so začeli Srbi odločilno defenzivo z odlično taktiko, ki so jo pospeševale okoliščine in sta jo motila dež in megla. Zavzemši visočino neke gore, niso šli Srbi nizdol, nego se vrgli na tla in nehali streljati. Minulo je pol ure, minila je cela ura — Turki so mislili, da so se Srbi umaknili in so šli tiho na goro; megla jih je zakrivala. A ko so bili le še 20 korakov oddaljeni, so jih Srbi sprejeli z ljutim streljanjem. Ne en strel ni bil izgubljen. Potem pa so z bajoneti skočili na Turke. — Dvakrat, trikrat so se Turki lotili boja; imeli so strahovite izgube; a še se niso vdali. Vso svojo artilerijo so obrnili semkaj; a streljali so previsoko, nekateri šrapneli niso razpočili. Vse je bilo brez uspeha.

Zdaj končno ni bilo več dvoma, na kateri strani bo zmaga. Navdušeni od svojih uspehov, so Srbi vsebesneje atakirali sovražnika z bajoneti, medtem ko je artilerija vse huje razbijala bežeče turške čete. Turški oficirji so zaman skušali reorganizirati raztepeno in demoralizirano svoje vojaštvo, ki ni bilo več kos neodoljivi sili in občudovanja vredni taktiki Srbov.

Obupni beg.

To ni bil beg, to je bilo blazno prekučovanje, kateremu je naredila šele noč konec. Nekaj turških oddelkov se je zavarovalo z nasipi. Ti so bili zavzeti. Zjutraj so padli v roke Srbov in začelo se je ob 10. dopoldne preganjanje Turkov. Pustivši vse mrlične in mnogo potrebščin in

orožja, so Turki bežali na Skoplje; veličanska bitka, ki je trajala skoro 50 ur, se je končala s popolno in sijajno zmago Srbov.

Plen pa izgube.

Vzlic utrujenosti — kako veselje na bojišču. Srbi so zavojevali 61 topov, 12 mitraljez, 80 vagonov vojnega materiala, brez števila zabojev municije — skoro vse, kar so Turki imeli. Načrt ubogega Mahmud Šefket paše je zgorel; armada razbita, demoralizirana, artilerija izgubljena. Res, Srbi so svojo krasno zmago plačali z mnogo krvi, a turške izgube utegnejo biti še enkrat tako velike.

Junaški topničar.

Res heroičen je naslednji prizor, ki mi ga je povedal neki ranjeni vojak, ki je doma v Dalmaciji: Eden najbolj kritičnih trenotkov je bil tisti, ko se je bilo bati, da obkolijo Turki peščico hrabrih zavojevalcev prvih višav. Srbi so se na dobljeno povelje umikali s težke pozicije. Na občno začudenje so videli, da en top nadaljuje streljanje; sam je kljuboval sovražniku in vsak strel je tako dobro zadel, da Turki niso mogli naprej. Nekaj časa potem, zavzemši to pozicijo, so Srbi videli, da je navaden topničarski rezervist, ki se ni zmenil za povelja, umakniti se, sam nadaljeval streljanje, sam je streljal na več sto sovražnikov in na čudežen način ga ni nobena sovražnikova krogla zadela. Ko je bila bitka končana, ga je general Božović poklical k sebi in je tega hrabrega vojaka slovesno dekoriral. Vprašal ga je tudi, če ima kako željo. — »Podarite mi kanon,« je rekel vojak. — To se seveda ne zgodi, pač pa se ime tega vojaka vreže v kanon.«

Razgled po svetu

Atentat na Čuvaja.

24letni pravnik Planinšak je streljal v Zagrebu na hrvaškega gerenta Čuvaja, ki ga pa ni zadel. Nato je ustrelil sebe v glavo in umrl še predno so ga prinesli v bolnišnico.

Resna šala.

Avstrijskemu ministru za zunanje zadeve, grofu Berchtoldu, se je posrečilo, da je priboril znatne koncesije za — Albanec na Turškem od tamošnje vlade, kot olajšanje v vojaški službi in pri plačevanju davkov. K temu je pripomnil neki nemški list: »Kaj, če bi pustili Turkom, da bi se polastili naših krajev? Potem bi mogoče grof Berchtold celo za nas Avstrijce priboril kakšne olajšave?« Če bi bili mi Slovenci na Turškem, potem bi avstrijski diplomatje gotovo preskrbeli za nas od turške vlade — potrebne šole in jezikovno pravičnost pred oblastmi. Kaj bodo neki naši zunanji ministri imeli opraviti sedaj, ko uredi Balkan Balkanci sami? Ali naj-

dejo na zemljevidu — našo domačo narodno in gospodarsko Makedonijo?

Volitev predsednika v Severni Ameriki.

Za predsednika je bil izvoljen s 408 glasovi Wilson, ki obljubuje, da nastopi proti trustom v prid delavstvu s tem, da se odpravijo zaščitne carine in odpre konkurenci pot v deželo. — Roosevelt je dobil 104 glasove, dosedanji predsednik Taft pa 11 glasov.

Slovenija

s Slovensko - nemški slovar. Ker nam je dozdej manjkal pripraven slovensko - nemški in nemško - slovenski slovarček, se je odločila tiskarna družba sv. Mohorja, da ga ona izda. Letos je izšel »Slovenisches Sprach- und Übungsbuch« v novi izdaji in slovarček v tej knjigi, ki je v tej izdaji popolnoma predelan in razširjen, je bil za ponatis še enkrat pregledan, deloma popolnjen, nemško - slovenski del pa bistveno razširjen. Nanovo pridejan je seznam osebnih in zemljepisnih imen, tako da ima slovarček dosti nad 12.000 slovenskih in nemških izrazov. Da pa kljub precejšnjemu obsegu (416 strani) knjižica ne bo preveč debela, je tiskarna oskrbela primeren papir in tanko, a jako trpežno vez. Služila bo tudi slovenskim dijakom, zlasti ob meji. Tržna cena slovarčka znaša v prtljivo vezan 2 K 40 vin. — Zaloga tiskarne družbe sv. Mohorja v Celovcu.

s Oviranje del v Ljubljani. Tvrdba E. Czeczowicka in sin — Alpinska stavbna družba — je s svojimi regulačnimi deli v strugi Ljubljanice zdaj v polnem tiru. Toda v zadnjem času se ima tvrdba boriti z ovirami ki prihajajo s strani občinstva. Zgodilo se je, da so odrasli ljudje in otroci vdrli na prostor, kjer se dela in so podjetju delali napotje. Zvečer po končanem delu in ob nedeljah so neznani nagajivci dvignili vozičke s tira, ter jih prevrnili v vodo. Odvili so tudi na vozeh in strojih železne dele in jih pometali proč. Na mostu dolenske železnice stoje podnevi časih cele trume odraslih oseb in otrok. — Zadnje dni se je pripetilo, da so se večji dečki oborožili s kamenjem ter so obmetavali lokomotivo in vlak s celo točo kamenjev. Ne le, da je tako surovo počenjanje zelo nevarno za osebo na lokomotivi, nego bi moglo povzročiti tudi nesrečo. — Neki prebivalci v hišah ob Ljubljani med Francovim in šentjakobskim mostom pa imajo to grdo navado, da vse kuhinjske ostanke, razbite lonce, skleda in krožnike ter steklenice in sploh vse odpadke in smeti mečejo v strugo Ljubljanice. Pri tem svojem počenjanju pa se ti zanikarneži prav nič ne ozirajo na to, da delajo v strugi inženirji in delavci. Tako se je zgodilo, da so bili v Ljubljani zaposleni

uradniki in delavci onesnaženi. Take ovire, ki izvirajo le iz surovosti in zanikanosti neklih zanemarjenih ljudi, se morajo nehati. Mestna policija ima naročilo, da vzdržuje ob Ljubljani popolni red. Ovaženi neredneži pa se bodo ali sodnijsko po kazenskem zakonu ali pa policijsko po določbah cestnega policijskega reda za mesto Ljubljano kaznovali kar najstrožje. Starši otrok se zatorej opozarjajo na opisane dogodke, da se izognejo posledicam ponovnih izgredov ob Ljubljani. Hišne stranke pa se opominjajo, da je metanje kakršnihkoli stvari v strugo Ljubljani kaznivo.

o Ljubljanska okolica o

Iz Tacna pod Šmarno goro. V naši vasi smo nabrali za »Rdeči križ balkanskih držav« **71 kron**, in sicer so darovali: **10 kron** Fr. Ks. Sajovic; **12 kron** gasilno društvo z geslom: »Ker ni dobilo deželne podpore, se kljub temu spominja ranjenih junakov kot dobrodelno društvo«; po **5 K**: Pavla Sajovic, Valentin Sajovic, Josip Nachtigal, nabral v veseli družbi; **3 K**: Alojzij Tršan; po **2 kroni**: Leo Sajovic, Ana Sajovic, Roza Hoffman, Frida Hoffman, Franc Traven, Franc Šuštaršič ml., Ivan Pangerc; po **1 krono**: Windeis, Fr. Medved st., Fr. Medved ml., Martin Medved, Fran Čizman, Josip Čizman, Fr. Tome, Ana Škriba, Josip Nachtigal, Fr. Šuštaršič st., And. Česen, Jakob Jeras, Janez Osel, Ivan Božič, Andrej in Ivan Smole, Marija Traven, Al. Krušič. — S tem smo po svojih skromnih močeh skušali dejansko našim bratom na Balkanu izkazati svoje sočutje in pomoč.

Belokranjske novice

bk Umrla je v ponedeljek učiteljica gospodična Ana Fabjanova v Gradcu pri Metliki. Pokopana je bila v sredo. Bolehala je že več let, a ko ji je pred štirimi tedni umrla mati, se ji je vsled žalosti in zapuščenosti bolezen tako hitro obrnila na slabše, da ji je zdaj podlegla. Skromno, slabotno dekle je bila pokojnica, a pisateljski talent, kakršnih je malo med slovenskim ženstvom. Kaj bi bilo lahko postalo iz tega dekleta, da je živelo v ugodnejših razmerah in da ni tako zgodaj začelo bolehati. Ana Fabjanova je le malo spisala, nekaj feljtonov pod imenom Sonja, a vsak teh listkov je bil umotvor, vsak je bil pravi biser. In tak talent je moral živeti na kmetih, se ukvarjati s podučevanjem otrok in v najlepših letih zapasti neozdravljivi boleznimi in smrti.

bk S Prelogov. Zadnji dopis, ki smo ga čitali o našem dičnem županu Plutu, je le nekoliko vplival na Plutove možgane, tako da se sedaj saj odkrije in odzdravi. Sedaj pa še nekaj, g. Plut in svetovalec Kambič; imamo zopet neko željo, namreč to, kaj bo z **občinsko potjo**, ki pelje po ta-

kozvanem srednjem jarku. Ali se ne bo pustilo jo nič popraviti, ko je taka, kakor tam, kjer gospodarijo turški paše. Vedite, da to pot rabi skoro pol fare. Čemu se je lansko leto popravila pot od Vrtače do županove hiše? Menda samo zato, ker je Plut vedel, da bodo pri njem volitve in je s tem hotel pokazati, kako vzoren gospodar je. Prosimo torej, da nemudoma ukrenete, da se omenjeno pot popravi, sicer bi se morali obrniti za pomoč na okrajno glavarstvo. Toliko za danes.

bk Iz Lazov. Žrtev Tripolisa. Tudi pri nas se dela pridno železnica, ter je **mali predor že prevrtan**. Delavcev je iz raznih krajev, največ je Laho, med katerimi se je nahajal neki Janez Bon in njegov mlajši brat. Janez jo je popihal iz Italije v Avstrijo samo zato, ker je bil klican na vojno v Tripolis, in zato ga je njegov mlajši brat dražil, da je dezerter itd., kar je Janeza hudo jezilo. Tako so bili tudi v petek, dne 1. novembra v neki gostilni v Lazih in so kaj pridno karte igrali. Med njimi sta bila oba Bona in sta se prav dobro razumela, toda zvečer, ko so se razhajali proti domu, je Bon napadel svojega mlajšega brata s čevljskim nožem ter mu zadal tri smrtonosne rane, nakar ga je pustil ter se šel javiti orožnikom. Ranjenca so prepeljali v provizorično bolnišnico v Preloge, kjer je izdihnil v strašnih mukah dne 4. novembra. Morilec se čisto nič ne kesa, ampak se je izrazil, da ga je še premalo zbedel. To je bratovska ljubezen! Svetujemo orožnikom, da bi bilo dobro, če bi se nekatere sumljive delavce preiskalo ob nedeljah po gostilnah, ker si vedno groze in streljajo skozi okna s samokresi.

bk Iz Semiča. Iz vseh krajev se čita, kako je letos deželni odbor delal s kmečkim denarjem, ki ga mora kmet plačati pri zavarovalnici za gasilne svrhe. Tudi semiško gasilno društvo je bilo obsojeno, da ne dobi niti vinarja, ker se je baje gospodom zdelo preliberalno, ali ne vem kaj. A to društvo je skoraj najbolj potrebno, ker manjka cevi, obleke in druge priprave. Cevi so vse raztrgane, še od leta 1909., ki so skoraj zgorele, ker je vedno po Podrebru razsajal požar in se je vse gasilno orodje pokvarilo. Občine se ne brigajo nič; če se kako veselico priredi, ni skoraj nobenega od županstva navzočega, župan, ki je obenem **blagajnik** itd., se nič ne briga. Če bi se tako revnemu društvu odreklo podporo, bi bilo že odveč. Če je požar pri klerikalcu ali liberalcu, **ne vpraša društvo nič**, nego zastavilo je vedno vse svoje moči, **da se je ogenj preprečil**. Ljudstvo je bilo že razburjeno radi take krivičnosti. — Deželni odbor se je te opravičene jeze menda ustrašil, ker je ravnokar nakazal 300 K.

bk Iz Semiča. Prostovoljno gasilno društvo vljudno vabi na svojo veselico, ki jo priredi dne **24. novembra v prostorih g. A. Sepaharja v Semiču**. Spored: Petje, igra »Dva zeta« in šaljivo srečkanje. — K

mnogobrojni udeležbi se vabijo vsa bližnja društva, da pokažemo svojo solidarnost, kadar gre za človekoljubne namene. — Na pomoč!

bk Iz Bele Krajine. V neki vasi, ki leži ob progi železnice, se nahaja več židovskih barak in podružnice domačih trgovcev, ki se trudijo, da si zaslužijo kak krajcir, ki še ostane nasilnemu Židu. Seveda, kot je že pri nas v Avstriji, oziroma na Kranjskem navada, da imajo tujci prednost, a domačin mora biti zadaj in se tresti za vsak krajcar, da ga skupi. Zgodilo se je, da je imel neki trgovec do pol 8. zvečer odprto in to ob **plačilnem dnevu med tednom**, ter prodal baje za bori 2 K. Bil je naznanjen, nakar ga je glavarstvo obsodilo na globo 20 K. Kaj pa bi rekli pri c. kr. okrajnem glavarstvu, če ne bi bilo od kod plačati davka? Podnevi se ne prodaja nič, zvečer pa ne sme biti trgovina odprta, od kod naj jemljemo potem denar? A pri nemških čifutih **se ne vidi nič**, ko imajo vse nedelje odprto in ponoči **do 10., 12. ure**. Ti imajo **protekcijo**, kajne da zato, ker znajo **nemško šteti** in so povrh še privandraci. Le tako naprej! Potem pa pravite ne v Ameriko! Kaj hočemo **delati doma**, ko si ne smemo doma služiti kruha.

o Dolenjske novice o

d Št. Janž. Poslušajte, bralci »Domovi«, samo nekaj stavkov: Tisti vsegamogočni župnik, ki je prišel od Sv. Trojice nad Cerknico k nam in ki je nam ob prihodu obljubljal zlate gradove (v zraku) s svojim »dobrim« delovanjem, torej tisti župnik — imena ne povemo, ker ni bil še »nikoli« v »Slovenskem Domu«, — ki je ustanovil živinorejsko zadrugo samo v strankanske namene, bo dokončal svoje, faranom pogubonosno delo. Za omenjeno zadrugo je bilo kupljenih nekje na Nemškem okoli 50 koz po 100—120 K. Sedaj so te koze **sodnijsko zarubljene** in cenjene po 10 K. Dalje je še pri živinorejski zadruzi zarubljenih več sežnjev drv, župniku samemu pa konji, krave in harmonij. Da, vsem tem stvarjem je bil predebela in tako vsegamogočni gosp. **župnik predsednik in gospodar**, da bi človek mislil: temu se ne more nikdar niti lasu skriviti. Pa je že tako, kaj hočemo! Kmetje! Opozarjamo vas ponovno, da se varujete kateri ste člani pri živinorejski zadruzi, da vas tudi prej ali slej ne zadene na vašem imetju enaka usoda. Polom živinorejske zadruge bo zahteval nemalih denarnih žrtev.

d Iz Prečine. (II. list Savla — brezverca, do Štefana, Kristusovega namestnika v Prečini.) Ljubi moj Štefan! Slišim, da si z veseljem sprejel moj prvi list, kar tudi mene neizrečeno veseli. Kakor sem ti obljubil, ti hočem v tem listu pojasniti vprašanje, zakaj tisti, ki mislijo s **svojo** glavo in jih ti imenuješ liberalce, ne spoštujejo duhovnikov, ki se imenujete Kristusovi in celo božji namestniki. Da re-

šiva prvo vprašanje, poskusiva najpreje rešiti drugo, to je, če ste vi duhovniki res Kristusovi in božji namestniki. Vzemi ljubi moj Štefan, sv. pismo v roke in začniva pri Leviju, sinu Alfejevem, ki je bil ob času Jezusa mitničar, katerega pa je Jezus sprejel za svojega učenca in je bil potem imenovan Matevž, pod katerega imenom je pisan prvi evangelij. Če vseskozi in pazljivo prebereš ves evangelij po sv. Matevžu ne najdeš niti v enem poglavju — in teh, kakor veš, je 28, niti ene besede, iz katere bi se dalo posneti, da ste vi duhovniki zares Kristusovi ali božji namestniki. Če kaj takega trdite, grešite hudo zoper vero in sv. evangelij. Kajti Kristus si je pač izbral svoje učence, apostole, dal jim je oblast, da v njegovem imenu učijo, izganjajo hudiča, brez strahu kaže prijemajo in delajo čudeže. Kdo izmed vas izganja hudiča, brez strahu prijemlje modrase in gade, in kdo izmed vas dela čudeže? Ali morda ti, ljubi moj Štefan? Jezus sploh ni mogel misliti na vas kot njegove naslednike, ker je on svojim apostolom oznanjeval svoje kraljestvo, ki bo trajalo tisoč let, ako teh tisoč let mine, tedaj nastane sodni dan za vso zemljo in za solnce in zvezde na nebu in za vse življenje in stvarjenje na zemlji in nad zemljo. To nam natanko opisuje Jezusov najljubši učenec, sv. Janez, v svojem skrivnem razodetju v nič manj kot v 22 dolgih poglavjih. Glavno vsebino tega Jezusovega razodetja pa imajo na več mestih tudi evangelisti, in ker smo že začeli z evangelijem po sv. Matevžu, torej ostanimo kar pri njem. Vzemimo le nekatera poglavja, v katerih Jezus obljublja svoj prihod in z njim ustanovitev tisočletnega kraljestva. V 16. poglavju od 27. do 28. vrste beremo: Sin človekov ima priti v slavi Očeta svojega z angeli svojimi... Da je Jezus tedaj mislil izrecno le na svoje tedanje apostole, nam zopet dokazuje isti evangelij v 19. poglavju od 28. do 29. vrste in sicer tako: Jezus pa jim reče: Resnično vam pravim, da bodete vi, ki ste šli za menoj, ob prerobenju sveta, ko sede Sin človekov na pretol svoje slave, da bodete sedli tudi vi na 12 prestolov in sodili dvanajstere rodove Izraelove... Vidiš Štefan, tukaj evangelij ne omenja čisto nič tudi tebe, pa tudi ne nas, ker mi Prečinčani ne spadamo med dvanajstere rodove Izraelove. Slišal sem pa že nekatere med vami, ki to Jezusovo obljubo po svoje razlagajo in ki na ugovor, da bi se moralo vse to, kar evangelij oznanjuje, že zdavno zgoditi, tako da bi zdaj že davno moral miniti tudi sodni dan, odgovarjajo da Kristus takrat ni določil pravega časa za njegov prihod, torej, da ker se še ni zgodilo, se še vedno lahko zgodi. No, ljubi moj Štefan, kajne, midva se s takim dokazovanjem ne moreva zadovoljiti, zato raje vzameva zopet evangelij v roke. Ker sva že citirala 16. poglavje sv. Matevža, ostaniva še malo pri njem. Potem, ko je Je-

zus obljubil, da pride v slavi svojega Očeta in s svojimi angeli, pravi nadalje tudi, kdaj ga je vsaj približno pričakovati. Govoreč svojim apostolom, jim Jezus namreč reče: Resnično vam pravim: **Nekateri so med temi, ki stoje tu, ki ne bodo okusili smrti, dokler ne vidijo Sina Človekovega, da prihaja v Kraljestvu svojem.** (Evangelij po sv. Matevžu, 16. poglavje, 28. vrsta.) Ker apostolom, razun Janezu, ki je živel baje sto let, ni bilo dano živeti več, kakor je tudi še nam sedaj dano, in so nekateri bili še preje umorjeni, se zgoraj omenjena obljuba mora nanašati le na kratko dobo nekaterih let. Če pa te, ljubi moj Štefan, še mučijo dvomi, evo, vzemiva drugo, bolj jasno poglavje, tega evangelija. Ko je Jezus v 24. poglavju izrekel obsodbo vničenja jeruzalemskega templja, in je sedel na Oljski gori in so njegovi učenci posebej pristopili k njemu, so ga vprašali: Povej nam, kdaj bo to? In kaj bo znamenje prihoda Tvojega in konca sveta? Jezus pa jim odgovori med drugim tudi to: Slišal boste o bojih in glasove o bojih, glejte, da se ne ustrašite, kajti to se mora zgoditi... Resnično vam pravim: **Ne preide ta rod, dokler se vse to ne zgodi...** Kajne, Štefan, iz tega je jasno razvidno, da evangelist določa te velike rodu. Le ure in dneva Jezus ni določil, ko dogodke na dobo življenja takrat živečega v 24. poglavju, 44. vrsti, pravi: Sin človek pride ob uri, ko se vam ne zdi. Da naj bi bili pa na to nedoločeno uro pripravljeni, jih Jezus še posebej opomni: Čujte torej, ker ne veste ne dneva, ne ure. (25. pogl., 13. vrsta.) — In tako, ljubi moj Štefan, bi lahko po sv. pismu raziskovala še nadalje, ali mislim, da že do tu omenjeno zadostuje. Ne glede na vprašanje, ali se je to, kar evangelij oznanjuje, že zgodilo ali se še le bo, toliko je gotovo, da je Jezus imel v mislih le **svoje apostole** in da tega razmerja **ni nikdar razširil tudi na tiste, ki bodo apostolom sledili v bodočih stoletjih.** Kajti dosledno vzeto po evangeliju, bi danes, oziroma že pred devetsto leti, ne bilo nobenega človeka na zemlji, ker tudi zemlje same ne bi bilo več. Potemtakem so bili samo apostoli opravičeni si lastiti naslov in čast Kristusovi nasledniki. Kako pridete vi, sedaj živeči duhovniki, do tega, da si prilastujete tak naslov, to, ljubi moj Štefan, je zdaj tvoja naloga, da to dokažeš **na podlagi sv. pisma.** Po mojem najboljšem prepričanju se torej smete kvečjem imenovati **apostolske naslednike;** v koliko bi bilo tudi to opravičeno, o tem se bova že zmenila. Več kot neumestno se mi zdi, da se obemen imenujete tudi božje namestnike. To je naravnost proti krščanski veri, ki uči, da je Bog prav povsod pričujoč, tako v nebesih, kakor na zemlji, torej ne potrebuje na zemlji prav nobenih namestnikov. Torej: če že niti to niste niti po imenu, za kar se izdajate, kako naj vas samo za to spoštujemo? Da pa niste niti od daleč po dejanju, po svojem življe-

nju to, za kar se izdajate, to, ljubi moj Štefan, bova premišljevala v prihodnjem listu. Dotlej bodi mi zdrav! Amen.

d Iz Prečine. Proti vsem pričakovanjem je napredna stranka pri zadnjih občinskih volitvah razmeroma primerno zmagala častno. Neverjetno se čuje, s kakimi podlimi sredstvi so naši klerikalci tudi to pot si priboril večinsko zmago. Skoro četrtino glasovnic za napredne volilce je izostalo od hiše, kjer biva podžupan Turk, ki je namesto odstopivšega župana Vinterja vodil županske posle, pa do hiš naprednih volilcev. In čudno, dočim so glasovnice za napredne volilce **neznano kje zaostale,** dobili so jih taki, ki so v zadnjem trenutku uskočili v tabor izdajalcev še tik pred volitvijo. Podžupan Turk je imel še na dan volitev celo kopico neoddanih volilnih legitimacij. Popolno zmago napredne stranke je pokopal pošteni kos iz Ločne, ki se je pustil kandidirati v **napredni kandidatni listi, pa je tik pred volitvijo v župnišču izmenjal glasovnice za klerikalno stranko.** Fej, takim izdajicam! Javno grajo zasluži tudi napredni kandidat Alojzij Drenik, po domače Čefidelj, znani gostilničar v Bršljinu, ki se je tudi v zadnjem trenutku pustil kandidirati tudi od nasprotne strani ter na ta račun, da bo pri obeh strankah zmagal, ni niti mazinca ganil za svojo napredno kandidaturu v podobčini Bršlin. Tako je Bršlin kot najbolj napredna vas, najbližje mestu, imel le 16 naprednih glasov proti dvakrat večji večini klerikalnih glasov. O napakah ki so jih zagrešili nekateri drugi kandidati sami, izpregovorimo prihodnjič. Za danes opozarjamo le še na enega, za napredno stranko nevarnega človeka, in to je bivši revni ključavničar, sedaj bogataš in tovarnar Košiček v Kandiji. Ta netopir je že pri volitvah v Kandiji uganjal svojo dvo-rezno politiko; pri teh volitvah pa je pokazal pravo pot zase: Vun s takim polovičarjem! Vse ali pa nič! Da se je župnik Šmidovnik pri tej priliki izkazal kot moža, kateremu ne sme vbodoče nobeden naprednjak prav nič zaupati, o tem več prihodnjič. Vljub vsem sleparijam so si klerikalci **komaj s par glasovi priborili za to pot še večino v odboru.** Od napredne strani sta prišla v odbor ravno tista dva moža, katerih so se klerikalci najbolj bali, in to sta gg. **Rudolf Faleschini** iz Dolnje Straže ter **Feliks Kos** iz Daljnega vrha. Podobčina Prečina je za napredno stranko naravnost častno zmagala. **Pri teh volitvah predrzno teptana pravica zahteva od voditeljev naprednih volilcev, da proti tem volitvam brez vsakega obzira vložijo rekurz.** Več kakor rečeno, poročamo prihodnjič.

d Iz Bučke. Vže dokaj časa se nismo oglasili, ali kadar je mera polna, moramo pisati. Pred par tedni je bil na birnov dan tudi ljubljanski škof pri nas. Ta je namreč raz leco povedal, da bomo morali kmetje farovž plačati. O tem smo že v tem listu

pisali, ali kaj je to zaleglo nekaterim našim sosedom, ker je župan Vais — pa zastavil pred mnogimi kmeti svojo častno župansko besedo: »Če bode kaj za plačati, plačal bodem jaz iz svojega!« Tako je župan Vais begal ljudi, in zakaj? Ker se je bal, da bi pri prihodnjih volitvah propadel. In sedaj ti pride učenost vseh učentov na Kranjskem, pa tako nerodno govori, da je vse neresnične trditve Vajsove, Komljančeve, Kotarjeve in Žnidaršičeve o farovžu odkril. Marsikateri klerikalec, kakor tudi Marijina devica (okoli 20) so takoj po pridigi godrnjaje cerkev zapustili, da so dali duška nevolji, ker sedaj je javnost dognala, da je župan govoril neprihaja, in vedno se bolj bliža dan, ko se čenski kmet! — Dragi Bučklanarji! Čas resnico in da bode treba farovž res plačati. (Prisatelj teh vrstic je bil med odhajajočimi.) Gospodu dr. Jegliču se za pojasnila lepo zahvaljujemo. Nas vsaj naš župan ne bode mogel več varati. Ljudje so sedaj vsi zbegani, pa saj so lahko, četrtito leto vlada ta Vajs našo občino pod jero-bom Komljancem, in kak uspeh pri gospodarstvu! Pod prejšnjimi župani Marušič, Lekše, Pungaršič i. dr. je bila občinska doklada vedno od 18 do 20%. A danes, hvala Bogu, imamo celih 50%, in če na naše rame pade še farovž, gorje tebi budemo farovža lahko otresli, samo če bode vsi pametni in če bode vsi za enega, eden za vse. Kako, povem vam prihodnjič. Torej ne žalostite se, ampak korajžo in pogum, in farovž naj plača Vajs sam! Danes teden bode brali pa, kako se budemo farovškega plačevanja otresli. — Na svidenje! — **Kmet, ki se noče dati.**

o Gorenjske novice o

g **Medvode.** Oh, kako smo mi srečni! Nobena fara v ljubljanski škofiji nima župnika in obenem škofovega svetnika Brenceta, kakor ravno mi. Pomislite si! Tam, kjer jenja škofova pamet, pride jej na pomoč naš prečastiti gosp. svetnik s svojimi — pomarančami. Smotreno delovanje našega fajmoštra svedoči njegova najnovejša taktična poteza: oskrbel nam je sveti misijon. Povod temu izveličavnemu naporovanju so dali ti nesrečni »čuki«. Izgubili so mah, zrastlo jim je perje in s tem pamet in so se izpeljali. To je vzrok misijona, ne pa tisto nedogovorjeno in po državnem zakonu še ne potrjeno svaštvo gg. Koruznika in Špijona, ki sta si postala svaka vsled svoje neugnane ljubezni, katera ni dala Koruzniku misliti, da je oženjen z drugo, na Špijona pa je pritislila tako, da je priznal: »Ni mi dala miru, zraven se je pa oglasila še natura...« Tako je obogatela naša občina in sveta katoliška cerkev za dve duši in dve telesi po požrtvovalnem trudu naših »katoliških« mož. Nadejamo se, da zapoje »zahvalnico« koncem tega brumnega misijona sam Presvetli, ki vidi vidne sadove svo-

jega višjepastirskega delovanja in svojih — rdečih bukvic... Pri nas uspeva vrlo dobro »koruza« s 16% žlindro!

g **Iz Legvartovega bikovišča pri Medvodah.** Pretekle dni je šel glas med našimi klerikalci, kolika čast da zadene Legvartove deželne bike, bivajoče v naši občini. Žene so pripovedovale, da si pride sam minister ogledat uspehe delozmožnosti Legvartovih izpričeval in Peganovih govedarskih izkušenj, o katerih govore tukajšnji magacini deželnih bikov. Slučaj pa je hotel, da je poletelo z enega letovišča prav pred tem obiskom večje število bikov na pašo tje za tretji hrib. Lahko jim je žal, ker bi jim pravična komisija pripomogla do vsprejema v kako hiralnico, da jih ne doleti grenka usoda njihovih sotrpinov, ki so navzlic požrtvovalni oskrbi svojih modrih oskrbnikov letos žalostno »proč prišli«. Siromak ima res povsod smolo. Tudi v drugem bataljonu Legvartovih dvorožcev ne vlada pravica. Tisti, biki, ki se jih zapostavlja tudi pri jaslilih, niso smeli na razstavo s svojimi protežiranimi tovariši. Zaprlo se jih je v posebno dvorano. Ko pa je oglednik odprl tudi tista vrata povedalo se mu je dostojno, da so tiste mršave reve last — ljubljanskega škofa. Izstradani, mršavi rejenci »katoliškega« zavpda niso dobili prilike, da bi se osebno pritožili... **Kmet.**

g **Iz selške doline.** Zaklad v kopi je skuhal Ozbek iz Golice pri Selcih. Debele bukove panove so razstrelili. Nekaj težkih in debelih so pa vendar vložili v kopo. Izpod kope so pritekale debele srebrne žile. Star denar se je zarasel v les in se stajal. — Že stari ljudje so govorili o zakladu na Miklavževi gori. Nekoč pride k trem gospodarjem mož, ki jim je proti odkupnini hotel pokazati zaklad. Vse tri je peljal v šenklaško cerkev in jih zvezal za palce. Z odkupnino je všel. Ostali trije pa so zdihovali v cerkvi do jutra. Šele cerkvenik jih je rešil in dveh tudi potreb.

g **Na Češnjici** delajo elektrarno. Včlaniti hočejo vse bližnje vasi in farne cerkve, ker so sami »prekratki«. Dokler bodo gospodovali možje, kakor Šimena, bo potreba večnih podpor ali smrt. Pa tudi on se ne bo vozil po dolini gor in dol.

g **Šenčur pri Kranju.** Pri nas v Šenčurju smo že dve leti prosili, da bi dobili cesarskega žrebca. Zdaj nam je že bila prošnja uslišana, in nek posestnik je dobil naročilo, da naj pripravi za žrebca primeren hlev in da naj pride v par dneh v Ljubljano ponj, katerega si hoče izbrati. To pa ni bilo všeč našemu županu Blagnetu, da bi imel kak naprednjak žrebca, on pa ne. Peljal se je v Ljubljano na žrebčarsko postajo in je rekel: »Sedaj bom pa jaz žrebca prevzel. Jaz sem župan in konjski barantač in se nabolje zastopim na konje.« Tam mu pove ritmojster, da ga dobi neki drugi posestnik, ki ga on osebno pozna, da je dober konjerejec. Naš župan pa na to pravi: »Če bodo liberalci

žrebca imeli, še 4 kobil ne bo imel.« Nato je šel k poslancu Povšetu in tam tako »priporočil« dotičnega posestnika, da je dobil drugi dan brzojavko, da sedaj žrebca ne dobi. Vprašamo te, Blagne, ali ne veš, da smo samo Šenčurjani lansko leto pripuščali 22 plemenskih kobil, od teh je pa bilo brejih samo 6 kobil. V naši fari je pa okoli 100 plemenskih kobil, kar lahko veš, saj si župan. **Konjerejec.**

o Notranjske novice o

g **Žirovski klerikalci.** Dne 13. oktobra je sklical žirovski župan ki je po svoji »duhovitosti« že precej delač znan, izredno sejo. Na tej seji so dosedanjemu občinskemu tajniku odpovedali službo. Ker je pa bilo župana sram, naravnost pripoznati, da hoče tajnika spraviti ob službo, ker je isti naprednega mišljenja, poslušil se je očitne laži. Župan je tajnika lažnjivo obdolžil, da je dal 28. julija sokolskemu društvu godbeno licenco brez kolka in s tem dokazal, da ni zanesljiv v službi. Tajnik pa se je jako spretno branil in vse lažnjive trditve župana in nekaterih klerikalnih odbornikov sproti ovrigel, tako dobro in temeljito ovrigel, da so klerikalci začeli kar tuliti. Tajnik, ki je klerikalcem tako krepko užgal sramotni pečat lažnjivosti, mora seveda iti, saj je bilo že vnaprej določeno, da liberalec na noben način ne sme biti v klerikalni službi. Zdaj enkrat poseti škof občinsko hišo — kaj bi rekel, če bi videl takega občinskega uradnika? Vrh tega potrebuje župnik nov farovž in mežnarjo — to se mora na tihem spraviti v proračun, da ne bodo vaščani vedeli, kako j'm bodo doklade zvišali. Ko bo imela občina klerikalnega tajnika, se klerikalcem ni ničesar več bati in vse pojde ko namazano v prid župnika.

g **Obsojen župnik.** Dne 30. pr. m. se je vršila pred okrajnim sodiščem v Idriji kazenska razprava zoper župnika Ivana Jelenc na Ledinah zaradi častikraje. Meseca avgusta t. l. je umrla Julijana Slabeter se je njenega pogreba udeležila tudi podružnica dr. sv. Cirila in Metoda v Ledinah, ker je bila pokojnica njena članica. Dne 18. avgusta t. l. pa je župnik Jelenc na prižnici javno oznanil, da se takega pogreba kot je bil zadnjič (pogreb Julijane Slabeter z oficijelno udeležbo s strani podružnice na Ledinah), to je pogreba, katerega se udeležujejo protiverska, proticerkvena, svobodomiselna in prostozidarska društva, v bodoče ne bo več udeležil. Zaradi teh lepih krščanskih besedij je bil župnik obsojen na denarno globo 300 kron, odnosno za slučaj neizterljivosti na en mesec zapora.

Razširjajte od hiše do hiše „Slovenski Dom“.

Ostali slovenski kraji

o Iz Trsta nam pišejo: »Slovenski Dom«, ta izvrstno uredovani tednik, se tudi že v tržaških kavarnah in gostilnah pridno čita. Vendar je pa ta narodno-napredni list v Trstu še vse premalo razširjen. Mnogi bi ga radi čitali, zlasti iz nižjih slojev, a ga povsod ni dobiti. Prihodnjic bomo morda torej imenoma navedli one gostilne in kavarne, ki držijo ta tednik. To se nam zdi tembolj potrebno, ker se sedaj pričena doba, ko bo mnogo bratov iz Kranjskega v Trstu. Omenimo naj le, koliko prašičev se uvaža vsako leto v Trst iz Kranjskega, katerih prodajalci so — kolikor znano — večinoma naprednega mišljenja. Največ jih pride v pelkih v Trst; v soboto zjutraj že lahko čitajo ta toli priljubljeni ljubljanski list v Trstu. — Potrebno je toliko bolj, da se »Slovenski Dom« tudi pri nas razširi, ker se v Trstu prav pridno agitira za neki drugi ultra-klerikalni tednik — »Novi Čas«. Pa ne samo v Trstu, se ta klerikalni list prodaja in čita, ampak tudi v bližnji Istri. Zatorej proč s pomislekom, da je »Slov. Dom« samo za Kranjca... Kdor kaj takega trdi, nima mnogo soli v glavi; kajti iz Kranjskega se širi klerikalizem tudi na Primorsko. — Najboljši pripomoček, da se temu v okom pride, je, širiti napredno čtivo med priprosto ljudstvo. Ker pa kmet, delavec, mali obrtniki itd. ne more naročiti dnevnikov, je najbolje, da se mu naroči, da se agitira za »Slov. Dom«, ki stane za celo leto malenkost **treh kron**. — Sicer bi bilo želeti, da bi se tudi iz Trsta in njega okolice in iz Primorskega sploh kaj več dopisovalo v »Slov. Dom«, ki je strah klerikalizmu, ki je edino in najbolj uspešno sredstvo, da se postavi jez prodiranju pogubnih klerikalnih idej. — **Na delo torej, ker resnobni so dnevi...!**

Tobak iz Amerike.

V Ameriki je med slovenskimi duhovniki tudi nekaj takih, ki bi radi tamkaj zaplodili kranjski klerikalizem. Večinoma so to ljudje dvomljive baže. S klerikalizmom sicer ne morejo nič prav naprej, a toliko so se že zasidrili, da je njihova vsakoletna žetev prav izdatna. Za obdelavanja slovenskih trpinov izdajajo poseben list, ki se imenuje »Amerikanski Slovenec« in v katerem napadajo in preganjajo vse in vsakega, kar in kdor njim ne služi.

Zadnji čas je prišel v Ameriko župnik Jakob Kalan, ki je prej služil na Kranjskem. Ta menda ne spada med prave klerikalce, vsaj v njegovi fari na Kranjskem so ga imeli tako naprednjaki kakor klerikalci, prav radi in so se javno zavzemali zanj in proti ljubljanskemu škofu. Komaj je prišel župnik Jakob Kalan v Ameriko, so začeli njegovi duhovni sobratje proti njemu veliko vojsko in ga v »Amerikanskem Slovencu« hudo napadali. Ne vemo, iz kakih vzrokov sta prišla župnik Kalan

in škof ljubljanski navskriž, to pa vemo, da Kalan ni bil politično kompromitiran in da ni bežal pred orožniki, kakor razni drugi duhovniki, bivajoči v Ameriki. Vzlic temu so njegovi rojaki in stanovski tovariši duhovniki Sojar, Kranjc, Polak in Bajec začeli proti njemu vojsko.

V obrambo župnika Kalana se je oglašil v »Glasu Svobode« s svojim polnim podpisom neki Martin Kočevar. Ta odločno odobrava, da se župnik Kalan ni hotel pokoriti ljubljanskemu škofu, o katerem izrekca jako slabo sodbo. Iz njegovega spisa je posneti, da so Sojar in tovariši denuncirali Kalana pri nadškofu Quigleyu, češ, da je pripeljal v Ameriko svojo postrežnico, ali bolje rečeno, ljubico, piše Martin Kočevar. Z ozirom na moralčno ogorčenost duhovnika Sojarja pojasnjuje Kočevar, da je on sam zasačil Sojarja, ko je bil na potovanju, s svojo ljubico in da je neki drugi slovenski duhovnik jolietški France potoval s svojo ljubico Ančko po celi Evropi. Ko se je ta France vrnil v Chicago, je rekel svoji ljubici: »Ančka, sedaj pa le bodi sama doma, da ne bodo jolietški backi znali, da si bila z menoj. Duhovnik Polak je zopet pisal v »Amerikanskem Slovencu«, da duhovna opravila, ki jih izvršuje župnik Kalan, niso nič vredna in nič ne zaležejo, ker nima Kalan škofovega dovoljenja. Na to odgovarja Martin Kočevar tako-le:

V glavnem mestu Colorade, v Denverju, je pošten katolški duhovnik z imenom Father Caligan. Le-ta pošten mož ni vpošteval laži denverskega škofa Matza, in zavoljo tega mu je škof prepovedal izvrševati najmanjša duhovska opravila ter mu zapovedal, da mora zapustiti faro. Ko so to zvedeli farani, **prepovedali so gospodinu škofu, da on, škof, ne sme nikada više prekoraknut praga cerkve, katero so oni dali graditi in katero so oni plačali.** In to so farani napravili, da nima škof nič opraviti z gosp. Caliganom i ne z njegovo faro. A on vseeno bere vsaki dan mašo, krsti, poroča in pokopava po krščanskem obredu, kot popred. In gospod Kalan baš tako dela, brez da bi vprašal škofa, še manje pa Sojarja, Polaka ali pa Bajeca. Zaradi tega, gospod Kalan, koražo in pogum! Ne gledite na male kužke, če lajajo na vas. — Waukeganske rojake pa opomnim, da naj stopijo v vrsto gospoda Kalana in se nikar ne dajo voditi za nos od Sojarja, Polaka in »Amerikanskega Slovenca«, še manje pa poslušajte Bajca, ker tega maziljenega tiča rojaki po Ameriki itak dobro poznajo, posebno v Pueblo in v Clevelandu.

Oglasil se je župnik Jakob Kalan sam in sicer piše v »Glasu Svobode« tako-le: »Amerikanski Slovenec«, oziroma smrkovi in pošnofani farji, me opetovano nazivljejo **lažnika, sleparja, odpadlega duhovnika.**

Zakaj to delajo?! Ali so prepričani ali morejo te neosnovane napade le z naj-

manjšimi dokazi podpreti?! Ali uganjajo to nesramno svoje početje res iz ljubezni do ljudstva?! To gnojnico svoje okužene notranjščine izlivajo le radi tega v časopisje, ker se bojijo brezmadežnega Kalana, ki odpira gnjusobno početje amerikalne duhovščine ubogemu ljudstvu!

Žaltavi dopisuni, dokažite mi samo eno laž mojega amerikalnega bivanja! Nasprotno vam jaz dokažem, da je »Amerikanski Slovenec« poln samih laži! Imenujte mi le enega škofa razun Quigleya, pri katerem bi bil jaz že iskal službe! Glede te točke imenujem **Sojarja javnega in očitnega lažnika!!** Kranjc je pri moji pridigi točil solze; tukaj je Sojar **drugič lažnik!!**

Jaz svoje kuharice nisem imel nikjer skrite in potuhnjene. Bivala je pri mojem čislanjem prijatelju v Steeltonu, Pa., dokler nisem dobil službe. Sojar **tretjič lažnik!!** Sploh pa bi bilo prokletu neumno, da bi jaz razlagal svoje razmere na Kranjskem tukajšnjim farjem. Mene niso brigale njihove razmere, ergo tudi mojih razmer ni potreba nikomur vedeti!!

Ker ste pa tako hijensko vtaknili svoje rivece v mene in moje razmere, zatorej se bodete pa tudi morali zadovoljiti s svojimi smrdljivostmi, ki vam gotovo ne bodo prav lepo dišale. Ljudstvo bo pa videlo, ali so res njihovi duhovniki dušni pastirji, ali pa so daleč, daleč proč od svojega poklica!

Imenujete me sleparja! 35 let že nisim na svojem križu, pa do zadnjega napada od hudičevih popov pri »Amerikanskem Slovencu« še nisem bil nikdar počaščen s tem priimkom. Rot'm vas pa, da mi imenujete človeka ali družbo, katero bi bil le za en vinar na ta ali oni način osleparil! Dokler mi tega ne dokažete, ostaneta v mojih in mojega waukeganskega ljudstva očeh **sami sleparji!**

Pravite, da sem odpadli duhovnik! V toliko je to resnica, da sem odpadel od take družbe, kakršna je pri »Amerikanskem Slovencu«; s takimi ljudmi, ki pisarije, razširjajo in lažejo take hudobije, kakršne vprizarja »Amerikanski Slovenec«, nimam toliko časa nobenega stika, dokler storjene škode ne popravijo in laži prekličejo!

V verskem oziru pa nisem odpadnik! Nočem se hvaliti, trdim pa lahko, da so prav gotovo bližje odpada oni, ki se ne bojijo nalagati krivico na tako, da bo skoraj klicala za pravično maščevanje od zgoraj!

Dobro se spominjam besedi nekdanjega svojega profesorja dr. Janežiča, ki je rekel, da bodo najtežje dajali odgovor pred Bogom **lažnjivi časnikarji, ki z eno samo izdajo naredijo nebroj greha i škode nedolžnim žrtvam.** To velja duhovnikom »Amerikanskega Slovenca«! Ljudstvu pa kličem: V vaše hiše naj pride list, ki se bori za pravico in resnico!! List, ki vedoma laže, ni za nas, dragi rojaki! »Kdor

zaničuje se sam, podlaga je ptujčevi peti,«
Je pel neumrljivi Gregorčič! »Amerikanski
Slovenec« rojake zaničuje, torej proč z
njim!!! — Na zdar!

Jakob Kalan, župnik.

Ta tabak iz Amerike je hud, jako hud.
Priobčili smo ga pa, da dobe ljudje v do-
movini malo vpogleda v življenje med
amerikanskimi Slovenci.

Gospodarstvo.

Kako je ravnati z letoš. vinom.

Letošnje dolensko vino se odlikuje
zlasti po obilni kislini. Znano pa je, da se
kislina v vinu sčasoma zmanjša.

K temu pripomore deloma izločanje
vinskega kamna (vinštejna), ki dela vino
bolj kislino, zlasti pa glivice, ki razkrajajo
kislino vina.

Da se doseže ugodno delovanje teh
glivic, je zlasti treba:

1. da se vino pusti dlje časa na dro-
žeh, to je vsaj do Božiča;

2. da se vino v tem času večkrat pre-
meša, tako, da pride z drožmi bolj v do-
tiko, ker mu pri tem drože odtegnejo ki-
sline;

3. vino naj bo kolikor mogoče na gor-
kem, to je v gorki kleti.

Pri toploti 14° do 16° R delujejo ki-
sline zmanjšujoče glivice najbolje.

Predno se pa vino od drož pretoči, se
pusti klet ohladiti, da se vinski kamen v
obilni meri iz vina izloči.

Mrzlo vino daje namreč vinski ka-
men od sebe, gorko vino ga nase potegne
(topi). Vino se pretoči v nežveplan sod.
Samo če ima kako napako ali kako bo-
lezen, kaže vino pri pretakanju zažveplati.

Takih vin bo letos mnogo. Pred vsem
bo dosti vlačljivega ali sluznatega (vol-
nega) vina.

Vlačljivo vino je treba kmalu pretočiti,
pri tem dobro prezračiti in sod, v katerega
se pretaka, zažveplati.

Dodati je vinu tudi 6 do 8 g tanina in
1 liter finega špirita na 100 litrov.

Marsikatero vino bo letos rjavelo
(barvo nategnilo). Zato dajmo pred prvim
pretakanjem preskusiti, je-li vino na zraku
stanovitno ali ne.

Ako natočimo vino v kozarec in ga
pustimo en do dva dni stati, vidimo kaj,
kaj bo.

Če postane vino rjavo in gosto, ga je
treba kmalu pretočiti in pri tem dobro
zažveplati. Dobro mu bo tudi storilo,
če mu obenem dodamo 1 liter finega
špirita na hektoliter.

Končno bo tudi dosti vina, ki bo di-
šalo po žveplenem vodiku (gnilih jajc).
Ta duh dobi vino, če pride pri kipenju
žveplo vanj.

Najraje torej kažejo to napako vina,
ki so močno žveplana grozdja. Ker so

letos mnogi gospodarji — kar je bilo zelo
pametno — grozdje močno žveplali, da ga
ne uniči plesnoba, je mogoče, da je prišlo
z grozdem precej žvepla (če ga ni dež
oprjal) v mošt in odtod neprijeten duh po
vinu. Ta duh se pa kmalo odpravi.

Vino je treba le kmalu pretočiti od
drož, pri tem pa dobro prezračiti in sod,
v katerega vino pride, primerno zažvep-
lati. Kdor ima bakren lij, ta naj se ga pri
pretakanju posluži. Čist baker vleče nam-
reč žveplen vodik (duh po gnilih jajc)
nase. Med pretakanjem je pa treba lij več-
krat snažno odrgniti, da se ga očisti od
tenke plasti modre galice, ki se pri tem
vsled učinka žveplena vodika na bakru
napravljaja.

B. Skalický,

c. kr. vinarski nadzornik.

Dr. M. Hainisch:

Zemljedelstvo v novodob- nem gospodarstvu.

(Dalje.)

Negotovost vspeha.

Tej negiblivosti v zemljedelstvu se
pa pridružuje še nepreračunljivost vspe-
ha, in to ne le gospodarskega, temveč tu-
di tehničnega vspeha. S trgovcem in vele-
obrnikom ima kmet skupno to, da je tudi
on izpostavljen nevarnosti neugodne kon-
junktore (gospodarskega položaja). Če se
v sosednjih deželah izborna obnese žetev
ali če so se povečale prometne zmožnosti,
lahko izdelkom cena pade. V tem oziru so
v enakem položaju vsi tisti, ki proizvajajo
za trg ali nabirajo zaloge za prodajo.
Kmetu pa preti razven tega še nevarnost,
da izostane stvarni uspeh njegovega
dela. Kdor ima opeko, apno, pesek in za-
dosti spretnih delavskih moči, ta more ra-
čunati z vso gotovostjo s tem, da more
postaviti v gotovem času več ali manj do-
ber zid. Takšne gotovosti nima kmet nik-
dar. Pomislimo samo na kugo na gobcih
in parkljih, ki je napadla velik del naše
goveje živine; na svinjsko kugo, ki povzro-
ča posebno po vzhodnem delu Dolnje Av-
strije, da je prešičjereja tako negotova;
pomislimo na točo, in posebno na sušo, ki
je v zadnjem desetletju opetovano obiska-
la posamezne dele po naši državi. Celo na
Zgornjem Štajerskem, kjer imajo sicer ze-
lo veliko dežja, so imeli leta 1904 tako su-
šo, da so bili meseca malega srpana trav-
niki popolnoma požgani. To se je ponovilo
l. 1906 in 1911. Ker je bila l. 1908. in
1909. letina za krmo glede množine slaba,
l. 1910. pa glede kakovosti čisto zanič,
moramo smatrati takorekoč za čudež, da
se je kmetom pošrečilo, da je ostala mno-
žina živine skoraj nespremenjena. Toda
bolezni in ujme niso edine težave, s kate-
rimi se ima boriti živinorejca. Poznam ži-
vinorejca, ki si je hotel pomnožiti svojo
molzno živino z lastnimi prirejki, pa je do-

bival cela leta same junčke. Zadnje leto se
je rodilo tekom nekaj malo tednov deset
parov dvojčkov v enem hlevu, slabotnih
teličev, ki niso bili zanič za rejo. Posa-
mezni mestni zastopniki so zahtevali, naj
bi se izdalo prepoved klati teleta. Če bi
bila tedaj takšna zapoved veljavna, bi bil
posestnik prisiljen, da bi bil redil ves ta
nerabni in malovredni material in sicer
radi omejene krme na račun za-
sebno- in narodno-gospodarsko pomemb-
nih dojníc. Toda menim, da bi se po-
sestnik ne bil dal pripraviti do takšnega
gospodarskega samomora, temveč poskr-
beli za umrljivost za pleme nesposobnih in
zanj nerabnih telet. Ta pomoček bi bil tem
bolj umesten, ker že sedaj povsod, kjer so
cene za mleko višje, reja telet za mesnico
manj vrže.

Iz navedenega sledi, da se ima zem-
ljedelstvo v splošnem in živinoreja še po-
sebej boriti s težavami, ki so čisto nezna-
ne trgovcu, predstavniku računajočega
kapitalista. Temelje pa na tem, da se nam
narava enostavno ne da nikoli popolnoma
ovladati. Pogosto nam ravno tedaj odre-
če pokorščino, ko bi bilo za člo-
veka ravno zelo koristno.* Kdor nima
pred očmi te posebnosti zemljedeljskega
obratovanja, trpi škodo. Mogoče bo tu
umestno, da omenim doživljaj, ki jasno
kaže, s kako različnimi činitelji mora ra-
čunati na eni strani trgovec, in na drugi
pa kmet. Pred dolgim časom sva se pogo-
varjala o zemljedelstvu z veletržcem, ki je
prišel na glas tudi kot narodnogospodar-
ski učenjak. Moj znanec je grajal to in
ono, ter nato naznačil v par potezah, kaj
da bi kmetje pravzaprav morali početi.
Nikakor mu ni bilo težko predgovornika
ugnati. Ko ni vedel več nobenih dokazov,
odvrne, da se kmetijstvu da šele tedaj po-
magati, če bi nekoč kak odličen trgovec
pokazal, kako da se mora delati. Pri tem
mi je povedal ime moža, ki je bil v trgo-
vskih krogih znan kot ženijalen organiza-
tor. Kmalu nato zveni, da je kupil ta odlič-
ni trgovec v hribovitem, južnem delu
Dolnje Avstrije veliko posestvo, ter si na-
bavil dragoceno živino. Bil sem nekoliko
radoveden, kakšna nova pota neki pokaže
zemljedelstvu. Moja radovednost je bila
kmalu potolažena, ker kmalu se je pojavil
v dunajskem Kmetovalcu oglas, kjer je
naš »kmet« priporočal svoje osobje, češ,
da meni svoje gospodarstvo popolnoma
opustiti. Velebogatemu možu izrednih tr-
govskih zmožnosti in eneržije je torej iz-
podletelo tam, kjer bi bil žel povprečen
švicarski kmet brez vsakih dalnjih okoli-
ščin uspehe. Po mojem mnenju je ta dogo-
dek, kot že rečeno, dokaj za moje nazira-
nje, da izhaja zemljedeljsko deloma
čisto z drugega stališča, kot tr-
govec.

(Dalje prihodnjič.)

* Glej: M. Vygodzinski: Gospodarski
pomen pridelovanja rastlin. Schmollers
Jahrbuch. 34. let. 1912, str. 282.

LISTEK.

Moric Jokai:

Dvoboj z bogom.

(Dalje)

V kraljičinih nasadih je bil umeten ribnik, kjer so gojili v mirnih časih zlate in srebrne ribice. Sredi tega ribnika je bila majhna osmerokota kitajska pagoda. Sumljivo poslopje! Na celem ribniku nikjer nobenega čolna; že prej so namreč vse potopili.

Toda to je za pagodo slaba obramba!

Isaszeghy se zakadi s konjem v ribnik, za njim pa tovariši, ter se napote proti pagodi. Razbijejo vrata slabega poslopja in pridejo notri.

V tej pagodi je bil skrit grajski oskrbnik, Ritter von Brandt.

Stopi razbojnikom vštric. Njegov obraz ni bil zmožen kakšnega posebnega izraza; svetil se je namreč, bil napet in modrovijolčast, kot pri ljudeh, ki so se pri velikem požarju osmodili in jim je zrastle nova koža.

»Kaj žele gospodje junaki?« vpraša.

»Kje so kraljevski zakladi?«

»Ti so tam, kamor ne pride noben človek.«

»No, torej pridem tja jaz, ker jaz sem hudič! Kje so?«

»Tega Brandt ne pove.«

»A ne? Dečki! Zabijmo mu za nohte žeblice, mu že odpremo usta!«

Strgajo staremu oskrbniku z rok rokavice in zapazijo, da nohtov niti nima ne.

»Vidite, junaška gospoda,« reče grajski oskrbnik, »jaz sem že bil enkrat v ognju. Gorel je grad, in moje dete je bilo v plamenih. Skočil sem je notri rešit. Zavil sem je in vzel v roke. Obleka je gorela na meni, koža se mi je osmodila, z rok so mi popadali nohti — toda razuma nisem izgubil. Rešil sem hčer, da ni zgorela. Poskusite torej in žgite tole drugo kožo, če bom bolj mehak, kot tedaj, ko mi je zgorela prva!«

»Ti imaš torej hčer?« vzklikne Isaszeghy. »Potem grem pa stavit, da nam poveš resnico!«

Od znotraj iz pagode se zasliši tiho vzdihovanje. Isaszeghy brčne v vrata in vstopi.

V pagodini sobi zagleda klečečo mlado damo, ki je pritiskala na prsi majhnega sinčka.

Bila je hči grajskega glavarja. Mož je služil pri Ziehenovih huzarjih.

Mlada gospa je bila lepega in zanimivega obraza.

Poročnik skoči k nji in jo zagradi za roko.

»Kje so kraljevski zakladi?«

Gospa jeclja:

»Ne vem.«

Mlada mati je imela v ušesih krasne uhane, črne bisere, obrobljene z demanti.

Isaszeghy zagradi za en uhan in ponovi vprašanje:

»Ali mi poveste, kje so kraljevi zakladi?«

»Ne morem!« vzklikne gospa.

Tisti hip iztrga Isaszeghy z brezsrčnim sunkom ono naušnico s črnim biserom ubogi gospe iz ušesa. Iz rane ji brizga kri po vratu.

Ko zagleda mlada gospa, kako ji teče kri na prsi, se tako preplaši, se je polasti takšna obupnost in strah vsled tega, kar jo utegne od te tolpe še čakati, da porine od sebe otroka in skoči skozi okno pagode v ribnik. Zastonj so hiteli za njo; nič več se ni pokazala na površini vode.

Sivolasi grajski oskrbnik stegne roko proti Isaszeghuju:

»Bodi proklet na svetu in po smrti; bodi proklet sedemkrat, ti in vse tvoje potomstvo, zato ker si mi umoril hčer! In če imaš ženo, katero ljubiš, in če boš imel otroka, ki ga boš oboževal, Bog naj te kaznuje z njima!«

Poročnik se je smejal temu prokletju.

»Stari norec! Zastonj si kvariš radi mene zrak. Ne bojim se niti boga, niti hudiča. Nikogar nimam, kogar bi ljubil, a če dobim kdaj žensko, ki bi si jo vzel za ženo, prisegam, da bo imela na poročni dan v ušesu ta prokleti uhan. Sedaj pa kriči, kar hočeš. Tvoja hči je vendar izdala, kje so zakladi. Tukajle so, na dnu ribnika! Izpustite vodo!«

In tako se tudi zgodi. Ko izpuste vodo, najdejo na dnu velik štirioglat kamen, s katerim je bilo pokrito skrivališče, koder so bili spravljene kraljevski zakladi. Hči starega Branda je ležala na tem kamnu in se z roki krčevito držala za železen obroč.

Pravijo, da so našli na dnu tega ribnika toliko zlata in srebra, da so ga naložili polnih 24 voz. Plen je znašal okrog enega milijona goldinarjev. Isaszeghy ga odpošlje naprej domov. Tako je bila poravnana škoda, ki se je mu je zgodila v Berlinu, kjer niso plenili Rusi za zavezniško armado, temveč za sebe. A nevoljo je hladila še govorica, da je baje izplačal brezverski luteranec Berlinec Rusom odkupnino v takšnem denarju, ki je bil samo od zunaj srebrn, od znotraj pa rdeč baker.

Čez dva dni pride vest, da se bliža kralj Friderik s svojo vojsko Berlinu. I kozaki i Labanci jo torej uberejo ter pobegnejo vsak po svoji poti z Brandenburškega, zaznamujoč za seboj pot s požganimi vasmi. Vpljenjeni milijon je bil že na varnem.

Toda pri tej reči je bila majhna neprijetnost.

Na ogromni plen je čakalo mnogo deležnikov. Cela tolpa teh razbojnikov si je prilajčala pravico nanj. Bilo bi se torej dobro teh deležnikov na kak ročen način odkrižati.

Najlepši način je bil v tem, da jih je vodja Gábor peljal v torgavski bitki v sredo burkušskih polkov, kjer je pa preostajalo samo še vprašanje, ali se reši tod le sam ali če pade z vsemi ostalimi vred. Dogodilo se je prvo. Njegova jezdeška brigada je prišla pri siptiških brodih med Zithenove huzarje na eni strani, na drugi je bil ribnik, na levo ribnik, zadaj pa visok hrib. Prava past za divjo zver, kjer se je treba tako dolgo boriti, dokler ni ena stranka popolnoma uničena. Iz boja, ki je trajal pozno v noč, je ušel na čudovit način samo Gábor Isaszeghy; skočil je s konjem vred v ribnik, ki se ga mu je posrečilo preplavati. In na nasprotnemu bregu je gledal, kao so pobijali Nemci njegove sodruge. Nekateri so se opogumili, poskusili za njim preplavati ribnik ter se spustili v vodo. Toda na dnu ribnika je bilo morske trave. En sam je priplaval do drugega brega, in sicer dolgonogi valonski sodrug. Toda ko prispe do brega, utone tudi njegov konj v blatu. Možak je še opletal po kalu in blatu, dokler mu niso popadle nog vodne vile ter ga vlekale vedno bolj in bolj v globočino. Potapljaajoči se vojak je klical svojega poveljnika na pomoč. Prav lahko bi ga bil rešil in potegnil iz blata, če bi mu bil vrgel uzdo. Toda Isaszeghy je čisto mirno gledal ta smrtni boj, videl, kako teče utopljenec v usta kal, kako ga požira močvirje. Nato se pa mirno napoti od tod. Tudi zadnji član njegove čete je bil poplačan. Vsi so bili mrtvi. Priropani milijon, skopo naloženi vozovi srebra, so bili torej samo njegovi!

Glej, kako zelo mu je koristilo prokletje! Priropani uhan s črnim biserom je nosil vedno pri sebi na prsih, a vendar ga ni zadela niti ena krogla, se ga ni dotaknil niti en udarec s sabljo. Vračal se je zmagoslavno bogat in brez rane.

Njegovi sodrugi so pa ostali tu črvom, žabam in ribam v plen. Njih kosti je kupila saška tovarna za voščilo in naredila iz njih lak za saške vojne torbice za patrone.

* * *

Dolge, sedem let trajajoče vojne je bilo konec. Vse je počivalo na odlikovanih in lavorikah.

Ljudje so požgane vasi zopet postavili, opuščene puste zopet naselili. Po ravnini med Donavo in Tiso so se zopet pasle črede krav, ovac in konj. In če bi se bil napotil kdo zgodaj zjutraj od enega bregu Donave ter potoval z vozom do pozne noči, in drugi dan ravno tako, in med potoma vpraševal pastirje, ki bi jih srečaval, čegave konje, ovce in krave pa-sejo, bi bil slišal cela dva dni enak odgovor:

»Njegove milosti, gospoda grofa Gáborja Isaszeghyja.«

Torej grof, dinast! Vladar nad vsemi temi poljanami od bregu ene reke do brega druge reke!

(Dalje priložnjič)

Župnik sreča zaradi velike pobožnosti znanega moža in ga ustavi.

— Slišite, kaj pa to pomeni — že šest tednov vas ni bilo pri maši?

— To pomeni, da ne maram v nebesa priti.

— Kaj? Ne marate v nebesa?

— Ne, ker je tam moja — ta stara.

Izdajatelj in odgovorni urednik:
Valentin Kopitar.

Listnica uredništva.

Vörösvar, Ogrsko. Naročilo izročili upravništvu. Hvala! Pozdravljeni v tujini!

Notranjsko. Hvala! Res je, da je Notranjska zadnja glede dopisovanja, čeprav je tako obširna, da bi se lahko kosala po množini poročil z vsemi ostalimi oddelki. Zdravo!

Št. Vid pri Zatičini. Dopisi brez podpisa romajo v koš. Sploh pa »Slov. Dom« ni za to tu, da bi v njem odkladali svoje napade užaljeni ljubimci, katerim je dala kakšna »marijina hči« — košarico.

Pueblo, Col. Sev. Amerika. Denar prispel. 25 K poslali semiškemu »Sokolu«. Srčna hvala za vaše dejansko rodoljubje in naprednost. Na zdar!

Homburg, Porenje, Nemčija. Naročilo izročili upravništvu. Se priporočamo za kak dopis, kako se godi slovenskim delavcem po nemških krajih. Zdravo!

Lepo majhno posestvo

in sicer z opeko krita hiša z dvema sobama in kuhinjo, gospodarsko poslopje, hlev, zraven klet, 2 svinjaka in kozolec, njiv za 6 mern kov posestva, zraven travnik, 3 orale gozda se takoj ceno proda. Zemlja je prav rodovna in je posestvo primerno za kakega premogokopa ali rokodelca, ker je oddaljeno od železniške postaje Karmel in od pre-mogovnika 10 minut 67

Več pove Ivan Starina, posestnik, Gabrijel hišna št. 25

Loterijske številke.

Dvignjene v soboto, dne 2. novembra 1912.

Trst: 75, 36 40, 14, 79.

Linc: 43, 33, 90 16 71.

Dvignjene v sredo, dne 6. novembra 1912.

Praga: 44 57, 25 36 10

Proda se iz proste roke v Podzemeljno

posestvo

št. 44. Hiša z 2 sobami in kletjo, svinjski hlev, pod in vrt; zraven tudi nekaj zemljišča. Primerno za kakega obrtnika. Za cenos e izve pri

Martin Skala v Podzemlju št. 5, pošta Gradac, Dolenjsko.

Radi pomanjkanja delavskih moči se bodo na dražbi

18. novembra ob 10. uri dopoldne

prostovoljno prodajalo

sledeče: 68

2 težki kravi, 1 blk, star 18 mes. za pleme, 5 juncev po 14 mesecev starih, 1 konj, 1 kobilica, 3 dobro ohranjeni vozovi in nekaj konjske oprave.

Kupce prijazno vabi

Alojzij Šlajpah,

posestnik na Veliki Loki pri Trebnjem, Dolenjsko,

Ceno češko posteljno perje

1 kg sivega očiščenega 2 K, boljše K 2-40, napol-belo K 3-60, belo K 4-80, prima mehko K 6—, vele-prima K 7-20. Najboljše vrste K 8-40, snežno belo perje K 9-70.

Izdelane postelje iz neprodirnega rdečega modrega, belega ali rumenega posteljnega nankinga izvrstno napolnjeno! Pernica ali blazina, 180 cm dolga, 116 cm široka K 10—, K 12—, K 15— in K 18—, 2 m dolga, 140 cm široka K 13—, K 15—, K 18—, K 21—. Zglavniki 80 cm dolg, 58 širok K 3—, K 3-50 in K 4—, 90 cm dolg, 70 cm širok K 4-50, K 5-50 in K 6—. Nepovoljno se zamenja ali denar nazaj. — Natančni ilustrovani cenik gratis in franko. 54

Benedikt Sachsel, Lobes št. 957, pri Pliznu na Češkem.

Kri! in dober zajutrak dosežejo odrasli in otroci, bolni in zdravi. Polovico stroškov prihranite
Moč! v gospodinjstvu na kavi, sladkorju in mleku, ako pijete **SLADIN**,
Zdravje! to je dr. pl. Trnkóczyja **SLADNI ČAJ.**

En zavoj velja 60 vin. Dobiva se povsod. Po pošti se naroča najmanj pet zavojev po povzetju pod naslovom v glavni zalogi.

Lekarna pl. Trnkóczy
v Ljubljani zraven rotovža.

10 zapovedi

za kmetovalca in 10 zapovedi za zdravje, vsake posebej na papirju tiskane, dobi vsak človek zastonj, tudi po pošti, ako po nje piše v lekarno Trnkóczy zraven rotovža v Ljubljani.

Najboljši češki nakupni vir.

Ceno posteljno perje:
1 kg sivega, dobrega, puljenega 2 K, boljšega 2 K 40 h, prima polbelega 2 K 80 h; belega 4 K; belega, puhastega 6 K 10 h; 1 kg velefinega, snežno-belega, puljenega 6 K 40; 8 K; 1 kg puha, sivega 6 K; 7 K; belega, finega 10 K.

najfinejši prsni puh 12 K. — Kdor vzame 6 kg dobi franko.

Zgotovljene postelje

iz gostonitega rdečega, modrega, belega ali rumenega nankinga, pernica, 180 cm dolga, 120 cm široka, z 2 zglavniki, vsak 80 cm dolg, 60 cm širok, napoljen z novim, sivim, jako stnovitnim puhastim posteljnim perjem 16 K; napol puh 20 K; puh 24 K; same pernice po 10 K, 12 K, 14, 16 K; zglavniki 3 K, 3 K 50 h, 4 K. — Pernice 200 cm dolge, 140 cm široke K 18—, K 14 70, K 17 80 in K 21—; zglavniki 90 cm dolgi, 7 cm široki K 4-60, 6 20 in K 5 70; podpernica iz močnatega rižastega gradla, 180 cm dolga, 116 cm široka, K 12-80, K 14-80. Rapošiljanje po povzetju od 12 K naprej franko. Dovoljeno je zamenjati, za neugajajoče se vrne denar. 62

S. Benisch, Dešenice, št. 953, Češko.
Bogato ilustrovan cenik zastonj in franko.

Tržne cene v Ljubljani

	Cena	
	od	do
	K	h
1 kg govejega mesa I. vrste . . .	1 80	2 —
1 " " " II. " . . .	1 60	1 80
1 " " " III. " . . .	1 50	1 70
1 " telečjega mesa . . .	1 83	2 —
1 " prašičjega mesa (svežega) . . .	2 —	2 20
1 " " (prekajenega) . . .	2 20	2 40
1 " koštrunovega mesa . . .	1 40	1 50
1 " Prašiči na klavnici . . .	1 20	1 50
1 " kozličevega mesa . . .	0 —	0 —
1 kg masla . . .	2 60	2 80
1 " masla surovega . . .	2 40	2 80
1 " masti prašičje . . .	2 10	2 16
1 " slanine (špeha) sveže . . .	1 92	2 —
1 " slanine prekajene . . .	2 —	2 20
1 " sala . . .	1 92	2 00
1 " surov. margarinskega masla . . .	—	0 —
1 " kuhan. margarinskega masla . . .	2 —	2 20
1 jajce . . .	—	10 —
1 l mleka . . .	—	20 —
1 " posnetega . . .	—	08 —
1 " smetane sladke . . .	—	—
1 " " kisle . . .	—	90 1 10
1 kg medu . . .	1 20	1 40
1 " čajnega surovega masla . . .	3 20	3 80
1 piščanec . . .	1 20	1 60
1 golob . . .	—	40 —
1 raca . . .	—	80 2 20
1 gos . . .	5 50	6 —
1 kapun . . .	0 —	0 —
1 puran . . .	0 —	0 —
100 kg pšenične moke št 0 . . .	36 50	—
100 " " " " 1 . . .	36 20	—
100 " " " " 2 . . .	35 70	—
100 " " " " 3 . . .	34 80	—
100 " " " " 4 . . .	33 60	—
100 " " " " 5 . . .	32 80	—
100 " " " " 6 . . .	31 60	—
100 " " " " 7 . . .	28 20	—
100 " " " " 8 . . .	19 —	—
100 " koruzne moke . . .	24 —	—
100 " ajdove moke . . . I. . .	48 —	—
100 " ajdove moke . . . II. . .	42 —	—
100 " ržene moke . . .	—	—
1 l sljola . . .	—	24 — 32
1 " graha . . .	—	36 — 40
1 " leče . . .	—	40 — 48
1 " kaše . . .	—	28 — 30
1 " ričeta . . .	—	26 — 28
100 kg pšenice . . .	23 —	23 50
100 " rži . . .	19 50	20 50
100 " ječmena . . .	17 50	18 50
100 " ovs . . .	23 —	24 50
100 " ajde . . .	24 —	25 —
100 " prosa belega . . .	—	—
100 " " navadnega . . .	18 50	19 50
100 " koruze . . .	20 75	21 25
100 " činkvantina . . .	25 —	25 50
100 " krompirja . . .	5 80	6 —

Lesni trg
Cena trdemu lesu 9-50 do 12 K.
Cena mehkeemu les 8— do 9—K.

Trg za seno slamo, in stoljo.
Na trgu je bilo
voz sena 6 — 7 —
" slame 4 — 5 —
" stelje 3 — 4 —
" detelja 7 — 8 —

Lastna tovarna
ur v Svici
1887
Zahtevajte "JUBILEJNICENIK" zastonj
1912
Fr. Čuden, Ljubljana